

Wprowadzenie do prawa autorskiego i wolnych licencji

Wnioski z warsztatu towarzyszącego
Międzynarodowej Konferencji CopyCamp 2014

Michał "rysiek" Woźniak
(Koalicja Otwartej Edukacji)

W ramach konferencji CopyCamp 2014 miałem przyjemność prowadzić warsztaty z podstaw prawa autorskiego i wolnych licencji. Nieduża grupka uczestników i uczestniczek (6 osób) zdecydowanie wykazywała zainteresowanie tematem. Jedna osoba miała niewielkie wcześniejsze doświadczenie z innego warsztatu na temat prawa autorskiego.

W ramach 1.5-godzinnego warsztatu udało się z grubsza omówić:

- podstawy prawa autorskiego
 - czym jest utwór?
 - prawa autorskie osobiste
 - prawa autorskie majątkowe
 - licencje (wyłączna/niewyłączna, z lub bez prawa do sublicencjonowania)
 - przekazanie praw autorskich majątkowych
- dozwolony użytek
 - osobisty
 - edukacyjny, krytyka, cytaty, parodia
- organizacje zbiorowego zarządu i opłata reprograficzna
- wolne licencje
 - rys historyczny i cztery wolności
 - copyleft
 - licencje na kulturę – CC, GNU FDL, OAL
 - podział warunków licencji CC na wolne i nie-wolne
 - problematyczność warunków nie-wolnych (-NC, -ND)
- gdzie szukać zasobów na wolnych licencjach
- jak poprawnie uznać autorstwo i podać źródło

Reakcje uczestniczek i uczestników warsztatu potwierdzają, że prawo autorskie jest nieznane i niezrozumiałe dla osób nie zajmujących się nim na co dzień, co jest zgodne z doświadczeniami z warsztatów prowadzonych przy innych okazjach. Również osoby, które z prawem autorskim mają (lub mieć powinny) styczność często nie mają wystarczającej wiedzy, lub wręcz bazują na

informacjach niezgodnych ze stanem faktycznym.

Wynika to częściowo ze skomplikowania i niejasności samego prawa autorskiego, częściowo zaś z błędnych informacji pojawiających się regularnie w mediach (i poza nimi). Najczęściej pojawiającymi się mitami dotyczącymi prawa autorskiego są:

- "pliki mp3 są nielegalne"
(format pliku jest bez znaczenia, plik zaś sam w sobie nie może być "nielegalny")
- "muzykę i filmy ściągnięte z Internetu można przechowywać do 24 godzin"
(dozwolony użytek osobisty nie nakłada żadnych ograniczeń czasowych)
- "ściągnięcie z internetu jest nielegalne"
(nielegalne jest nielicencjonowane rozpowszechnianie poza dozwolonym użytkowaniem edukacyjnym i osobistym)

Dodatkowym wnioskiem jest, że następnym razem warto przeznaczyć na taki warsztat więcej czasu.

Prawo autorskie, oryginalnie tworzone z myślą o dość specyficznych sytuacjach (autor licencjonuje swoje dzieło wydawcy celem jego profesjonalnej publikacji), ze względu na rozwój technologii coraz częściej dotyczy zwykłych, codziennych aktów komunikacyjnych -- SMS czy komentarz na sieci społecznościowej może wszak zgodnie z ustawą być "utworem" i podlegać ochronie.

Z jednej strony oznacza to konieczność rozszerzenia działań edukacyjnych, z drugiej jednak palącą potrzebę reformy prawa autorskiego i dostosowania go do dzisiejszej technologii komunikacyjnej.